

Istorijski porecelan je više nego zanimljiv. Za prvi, takozvani primitivni porcelan, zna se da je nastao slučajno u Kini, prilikom pečenja grnčarije, još u 16. veku pre n. e., u vreme vladavine dinastije Šang.

Naziv porcelan u Evropi prvi je upotrebovio mletački trgovac i istraživač Marko Polo u svojim memoarima, nastalim 1298. godine u Đenovi, zadržan lepotom kineskog posuda, čija su ga prefinjenost i providna belina podsetili na ljušturu školjke koja je u Italiji poznata pod nazivom porceleta (porcelletta). Na engleskom govorom području, porcelan se i danas naziva „china”, ukazujući na to da potiče iz Kine. Ispečeni na višoj temperaturi nego što je to bilo uobičajeno, glineni predmeti postali su tvrdi i izdržljiviji, otporniji na pranje.

Nastanak pravog, belog porcelana vezuje se za period vladavine dinastije Tang (618-907). U doba dinastije Sung (960-1279) carevi nisu štedeli blago za osnivanje radionica i zidanje peći koje će zadovoljiti prefinjeni ukus stanovnika carskih palata. Kinezi su vekovima usavršavali tehnike pečenja, ukrašavanja i glaziranja porcelana, ljubomorno čuvajući tajnu njegove proizvodnje.

Prve komade porcelana u Evropu je doneo Vasko da Gama u 15. veku. Retke i skupe primerke tada su mogli da priušte jedino pripadnici bogatih kraljevskih kuća. Jedan od najvećih ljubitelja porcelana bio je francuski kralj Luj XIV. Evropljani su se uzalud trudili da otkriju tajnu pravljenja porcelana, za kojim je potražnja stalno rasla. U 17. veku trgovacki brodovi su sa Dalekog Istoka dovozili na hiljade tanjira, činija i šoljica, ali ni to nije bilo dovoljno da se pokriju potrebe evropske gospode koja je je želela da otmena pića od sastojaka koji su pristigli iz dalekih krajeva – čaj, kafu i kakao, ispijati iz isto tako otmenog posuda.

Tek kada su i na evropskom tlu pronadene zalihe kaolina, fine gline koja je osnovni sastojak potreban za pravljenje porcelana, počela je proizvodnja porcelanskog posuda i na Starom kontinentu. Saksonski knez, hedonista i rasipnik Avgust Silni, želeći da napravi zlato, zatočio je mladog alhemičara Johana Fridriha Betgera u svoj zamak Albrehtzburg. Tragajući za formulom za pravljenje zlata, Betger je 1708. godine pronašao kaolin – sastojak koji je nedostajao da bi se ispekao savršeni beli porcelan, koji bi zamenio skupe sudove uvožene iz Kine. Umesto žutog, dobijeno je belo zlato, kako neki i danas nazivaju plemeniti, ručno radeni porcelan.

Avgust Silni, koji je u međuvremenu postao kralj Poljske, odlučio je da unovči pronalazak mladog alhemicara i 1710. godine u obližnjem Majsenu osnovao je prvu manufakturu u kojoj je proizvoden porcelan. Skrivena iza visokih planina, radionica u Majsenu čuvala je tajnu pravljenja belog zlata koje je prodavano širom Evrope. Želeći da usavrši svoje proizvode od porcelana, Avgust Silni je 1719. godine doveo najbolje slikare i vajare koji su stvorili nove oblike posuda i porcelanskih figurica i napravili fantastične kombinacije boja i motiva. Grad Majsen 1776. godine promenio je ime u Albrehtzburg, a fabrika je 1861. godine, deo po deo,

premeštena u Trebištal, gde se i danas nalazi. Primat fabrike porcelana u Majsenu ugrozio je tek pronalazak kaolina u blizini Limoža u Francuskoj, polovinom 18. veka. Pre otkrića kaolina, u Limožu je postojala duga tradicija grnčarstva. Manufaktturnu proizvodnju fajansa – posuda od pečene bojene i glazirane gline, zamenio je porcelan.

Prva fabrika porcelana osnovana je 1784. godine u Sevru. Proizvodnja je stalno usavršavana a već početkom 19. veka u Limožu je pravljen najfiniji i najbelji porcelan na svetu. Prve engleske fabrike porcelana izdvajaju se po specifičnom načinu proizvodnje porcelana, takozvanom „fine bone china”. Uobičajenim sastojcima za proizvodnju porcelana dodaje se i koštani pepeo, dobijen spaljivanjem životinjskih kostiju. Ova kombinacija otkrivena je polovinom 18. veka, a gotovo celokupna svetska proizvodnja ovakvog posuđa i danas potiče iz Engleske. Fine bone china mekši je od takozvanog tvrdog porcelana, ali je izdržljiviji od mekog porcelana. Koštani pepeo zaslužan je za izuzetan sjaj i prozirnost engleskog porcelana, kojim se izdvaja od proizvoda iz drugih zemalja.

Pored vrhunskog kvaliteta, engleski proizvođači porcelana vode računa i o besprekornom dizajnu i lepoti predmeta koji izlaze iz njihovih radionica. Izgled posuda i ukrasnih predmeta za fabrike porcelana iz Stouka na Trentu osmislili su poznati dizajneri kao što su Linda Barker, Džasper Konran, Džef Benks i Pol Kostelo. Da se iz dobrog posuda slaže jede, tvrde i mnogi svetski kuvari. Ukusna i maštovito aranžirana hrana ne može bez tanjira, činija i šolja, čiji dizajn prati savršenstvo ukusa. Upravo iz tog razloga u radionicama fabrika u Stouku na Trentu nastaje i porcelain, koji su dizajnirali nadaleko čuveni kuvari Džejmi Oliver i Gordon Remzi. Iskusne domaćice rado se opredeljuju za elegantno posude koje je za fabriku „Royal Doulton” osmislio Gordon Remzi, dok mladi na svojim zabavama sa uživanjem koriste šolje sa šaljivim porukama i jednostavne cinije iz fabrike „Royal Worcester”, dela poznatog majstora kuhinje Džejmija Olivera.